

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdx Magistratevs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. V. De Reformatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

ciuitates, & prouincias deferri cœptas, vel alias amplificandas, multi prudentissimè peregrinos etiam non admiserint tantùm, sed & variis priuilegiis allexerint, iure ciuitatis donarint, seu aliter coluerint. quâ ratione non parum Roma profecit. vt Oratio Claudij *apud Tacit. lib. 11.* luculenter proponit. & hodie ratio Religionis multas vrbes & prouincias impleuit, vt Delus olim ob templum creuit, vndique ad affirmationem Maiestatis concurrentibus hominibus. *Iust. l. 24.* Sed & illud ad fauorem matrimonij pertinet, vt vxores honore maritorum splendescant, & nobilitentur, forum & domicilium fortiantur. *Mulieres, inquit l. mul. C. de Incol. honore maritorum erigimus, & genere nobilitamus, & forum ex eorum persona statuimus.*

CAPVT V.

De Reformatione.

1. *Vterque Magistratus strenuè officio suo incumbat.* **N**ihil tam felix, vt non aliquando à primæuo instituto nonnihil deflectat. itaque si quando benè instituti cessitauerint, reuocandi sunt in viam. In eam rem magistratum in Rep. duplex ratio. Ecclesiasticus est, & Ciuilis. vtriusque diuersa functio: sed & in quibusdam tamen communis. ad illum sacrorum cura, ad hunc ciuilis administratio pertinet; ad vtrumque in suo ministerio ea decernere, & pridem decreta exequi, quæ à maioribus ad Ecclesiam & Remp. bene constituendam, bene regendam ordinata sunt. Ecclesiasticus quidem subditos ad pietatem, religionem & supernam beatitudinem dirigit: Ciuilis ad publicam tranquillitatem, virtutemque moralem. ille docendo, hortando, æterna præmia atque pœnas proponendo: hic imperio magis, quàm admonitione vtitur. pœnis hic ciuilibus, infamiâ, exilio, morte: ille internis plerumque, excommunicatione, aliisque censuris: quamuis & aliis nonnumquam, citra corporis & membri mutilationem, sed & moderatè admodum. grauis enim aliarum pœnarum inflictio ad opera gladij materialis refertur. vnde *Greg. lib. 2. epist. 52. refertur d. 45. c. 1. quid autè de Episcopis, qui verberibus timeri volunt, Canones dicant: bene fraternitas vestra nouit. Pastores enim facti sumus, non percussores. & egregius prædicator dicit: Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina. noua verò atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem.* Ad hos pertinent, qui sine graui scelere & certo periculo fu-

gæ clericos, & maximè in dignitate cõstitutos in carceres con-
iiciunt, quorum temeritati sacri Canones excommunicatio-
nem infligunt. sæpè non satis à Prælatiſ expenſi, *c. ſi clericos. de
ſent. excom. in 6.* non enim pro lubitu nobiliora præfertim Eccle-
ſiæ ſuæ membra vrere, ſecare poſſunt. ſed poſt adhibitam de-
mum omnem aliam medicinam, & valetudinem deſperatam.

In Synodo III. Romana decretũ, ne Reges rebus ſacris ſe im-
miſcerent. *c. bene diſt. 96.* In Chalcedonenſi Imp. Marcianus, *Ad Rebus ſacris
conſirmandam fidem, inquit, non oſtendendam potentiam ad exemplum ne ſecula-
res ſe im-
miſceant.* *C. 5.* negat ſe de rebus diuinis iudicare. Conſtantin. Magnus appellatio-
nem Donatiſtarum ad Melchiadem reiecit. Valentinianus
reſpondit *non licere ſibi negotiis ſe. Eccleſiaſticis immiſcere; ipſi vbi lu-
bitum ſit conueniant.*

Vtramque poteſtatem diſpeſcuit Gelafius, Anaſtaſio ſcri-
bens; *Duo ſunt, Imperator. Auguſte, quibus principaliter hic mundus
regitur; Auðtoritas ſacra Pontificũ, & Regalis poteſtas. in quibus tanto
gratius eſt pondus ſacerdotum, quanto etiam pro ipſis regibus hominum
in diuino ſunt reddituri examine rationem. & Felix Papa diſt. 10. c. 3.
& iterum Anaſtaſius vbi ſuprà proſequitur.*

Non exigua ſanè curã iis, qui clero præſunt, allaborandum
eſt, vt pro dignitate diuinę Maietatis ſacrificium à Chriſto in-
ſtitutum ritè peragatur, vt meritis & virtutibus ſacerdotes
ſint digni, vt cum reuerentia & tremore ſacrificent. ſi vel ſpe-
ctantes angeli contremiſcunt. integer vitę ſclerisq; purus
ſit ſacerdos, cuius manibus immaculatus agnus tractatur:
innocens os, atque lingua, quæ illius ſanguine rubefcit: caſta
mens atque præcordia, quę illius hoſpitio nobilitantur. Sacri
Canones ſacerdoti vxoris vſum vetant, quanto magis ſcorti?
bigamum repellunt, quanto magis fornicarium, concubina-
rium, adulterum? quin nec ſpeciem mali, vel ſuſpicionem ad
ſacra admittunt. vetant cohabitationem clerici, & mulieris,
colloquia ſuſpecta, aut quodcumque aliud, quod populum
offendere poſſit, *diſt. 81. c. 26. 27.* Conc. Lateran. ſub Leone X.
c. 1. Trid. ſeſ. 25. c. 4.

Porro inferiorum culpæ ad nullos magis referendæ ſunt, quàm deſi-
des, negligentique reſtores, qui multam ſepè nutriunt peſtilentiam, dum
auſtiorum diſſimulant adhibere medicinam. *c. inferiorum. diſt. 86.*

Ad eorum igitur ſolicitudinẽ, quàm maximè pertinet vt in-
uigilent in vitam, mores, reformationẽ ſacerdotũ, aliorumque
miniſtrorum immaculati ſacrificij; in nitorem, ornatum, deco-
rem

R

rem

rem domus Domini, omniumq; ad sacrificium purissimū necessariorū. de quibus pulchrè Conc. IV. Mediolan. S. Caroli.

7. *Officia Ec-
clesiastica
ritè pera-
gantur.* Sed & laudum diuinarum psalmorumque vsus, psallendi-
que officiū clericis iam olim mandatū constanter retinendum
est, & sanctè colendum. ad modū Moylis & Marię *Exod. 15.* &
monitū Pauli *ad Colossens. 3.* sicut & Plinius testatur *lib. 10. epist.*
97. nihil in primis olim Christianis delicti repertum esse, nisi
quod ante lucanos cætus concelebrent, & Christo laudes
canant. & Damasus constituit, vt psalmi diu noctuq; caneren-
tur per omnes Ecclesias, idque præcepit Episcopis, presbyte-
ris, & monasterijs.

8. *Ab Ordina-
tis.* Cū verò periti, imperitiq; simul concinerent, sæpè absonæ
voces deuotionē turbabant, religioniq; officiebant. in Conc.
sub Martino Papa statutū fuit, ne cui liceret in pulpito psallere,
qui ab Episcopo nō esset ordinatus lector. Greg. verò psalmos
& lectiones præter Euangelicā per subdiaconos, vel si necessi-
tas exigeret, per minores ordines cantandos censuit: Diaconos
autem & superiores prædicationis officio & eleemosynarum
studio vacare iussit. *c. 2. & 3. dist. 92.* Vnde fortè natū est, vt Ca-
nonici Ecclesiarū collegatarum, ac præsertim Cathedraliū,
vbi inferioris gradus alij sunt ministri, cantandi onus in hosce
reclinauerint. Trid. tamen vt per se psallant iterū iussit, *ses. 24.*
c. 12. §. omnes. quod tamen scrupulū meritò non iniicit iis, quo-
rum in Ecclesia functio forsan aliò eos auocat aut impedit to-
tis officiis psallendis insistere. iuxta *d. c. 2. & 3. dist. 92.*

9. *Sine musica
lasciua.* Instrumenta musica, aliaq; cantui primitiua Ecclesiæ non
adhibebantur, tum quia polluta erant lasciuis & idololatriis
officiis, tum ne in cryptis proderent latitantes Christianos. ac
ferò musica in Ecclesia recepta est. alioquin vsus eorū piè ad-
hibitus, dummodò lasciuū nihil aut impurū misceatur, Trid.
ses. 22. decreto de obseruando in Miss. instituto congruit: monente
ipso Psalmistā frequenter, psallere cytharis, cymbalis bene
sonantibus, in chordis, & organo, & psalterio decachordo.

Præclara sunt S. Caroli monita de cantu Ecclesiastico propo-
sita *Concil. Mediol. V.* nec minus sancta Conc. Bas. *s. 21.* quæ si mi-
nistri Ecclesiæ eo studio, quo conuenit, obseruent, immunes
erunt à minis Aggei *c. 1.* vbi omnium malorum sequelam sac-
rorum neglectui assignat. quam ob causam dicit Dominus exer-
citiuum; *quia domus mea diserta est, & vos festinatis vnusquisq; in do-
mum suam: propter hoc super vos prohibiti sunt cali ne darent rorē, &c.*

10. Horarum etiam canonicarum vsus in Ecclesia antiquus est.
patet,

patet ex Tertulliano *contra psychicos* c. 10. Cypr. *l. de Orat. Dom.* Hieron. *epist. ad Demet. & Letam.* Anastasio *de virgin.* vt non sit Damasi, Hieronymi, Ambrosij inuentio. quamuis ij ordinatiùs dispositi fuerint. Horis dicendis obligantur beneficiarij, qui fructus olim in eam rem relictos percipiunt, religiosi professi, pro suo quilibet instituto, & clerici maioribus initiati. *c. presbyt. c. dolentes. de celebrat. Miss. c. si quis presbyter dist. 92.* & quò minùs negligentur Horarum officia, solent distributiones, debentq; singulis assignari. *Basilienf. ses. 21. Trid. ses. 21. c. 3. ses. 22. c. 3.*

Iudicia etiã inter suos vel notionis suæ causas Ecclesia exercet. *Paul. 1. Corint. 6. Alexander Pelag. Conc. Agatenf. c. 14. 15. 16. 17. etc. 11. q. 1. c. 2. c. 5. ibidẽ. Trid. s. 13. c. 1. pluribus Consen. polit. lib. 6. c. 8. & 9.*

In Ecclesia superiores in sui suorum reformationem gnauiter incumbere oportet reuocando omnes ad institutum D. Pauli *1. Timot. c. 3. 2. Timot. c. 2. Ad Titum 1.*

Primum igitur quod requirit Paulus in Episcopo, atque ad proportionẽ gradus inferioris ordinis clerico, est, vt sit irreprehensibilis, vitæ actionumq; innocentia purus.

2. Sobrius. vnde *1. Cor. 5. si quis nominatus frater fuerit fornicator, aut auarus, aut ebriosus, cum eiusmodi nec cibum sumere.* & *Canon. Apostolorũ 42. & 43. Episcopus vel presbyter vel diaconus alea vel ebrietati seruiens, vel cesset, vel damnetur, seu deponatur. hypodiaconus, aut psalter, aut lector familia faciens aut cesset, aut cõmunionem punietur: similiter & laici.* & *Conc. Agath. c. 4. Ante omnia à clericis vitetur ebrietas, quæ omnium vitiorum fomes ac nutrix est. Itaque eum quem ebrium fuisse constiterit, vt ordo patitur, aut triginta dierum spatio à cõmunionem statuimus submouendũ, aut corporali subdendum supplicio.*

3. Prudentem exigit. quod non solùm litterarum peritiã, verùm etiã secularium negotiorum dispositione intelligendum latè docet Gratian. *dist. 36. 37. 38. 39.*

4. Ornatum: quod moribus, vitã, vestibus, internã, externaq; decentiã, multis iterum Gratian. *dist. 40. 41. sine affectatione, vt genus illud monachorum inculcat Hieron. ad Eustachium: Apud hos, inquit, affectata sunt omnia, laxa manica, caligæ follicantes, vestis crassior, crebra suspiria, visitatio virginum, detractio clericorum.*

5. Hospitalem: qui exemplo ostendat, quod populo prædicat, vt numerum eorum fugiat, quibus in Iudicio dicetur: *Hospes eram, & non suscepistis me.* quod iterum prosequitur Gratian. *dist. 42. c. offerebat. 32. q. 7. c. quoniam 16. q. 1. maximè Prælatũ: c. vo-*

- lucus. dist. 89. c. quia 12. q. 1. Vnde Greg. in hospitalē Archidiaconū in Episcopum electū repulit. c. Archid. dist. 85 & Carolus Rex Swæonum domum eius incendi iussit, qui ter hospitium negasset. Ioan. Mag. lib. 4. c. 2. barbara pœna in barbarū morem.*
18. *Pudici.* 6. *Pudicum*: vt moribus & verbis pudorem exhibeat.
19. *Doctores.* 7. *Doctorem*: vt potēs sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere. nam latratu canū, & baculo pastorum lupi sunt arcendi. vtrumque Gratian. *dist. 43. latius exequitur.*
20. *Non vinolenti.* 8. *Non vinolentum*: non multo vino deditum, vinoque contumelias iungentem: de altari viuentem, non luxuriantem; temperanter & piē conuiuantem. iterum Gratian. *dist. 44.*
21. *Nō percussores.* 9. *Non percussorē*: sed in mansuetudine & patientia arguentē, obsecrantē, increpantē. rursus Grat. *dist. 45. c. non liceat. dist. 86.*
22. *Modesti.* 10. *Modestum*: cui contentio odiumque displiceat. qui velit fratri ignoscere septuagesies septies, qui infirmantibus misericordiā condescendat. *c. ver. c. discedite. dist. 45.*
23. *Non litigiosi.* 11. *Non litigiosum*: qui vel adulationibus animos magnatum sibi conciliet, vel detractionibus fratres infamet, vel discordiam seminet. Gratian. *latē dist. 46. & dist. 90.*
24. *Non cupidi.* 12. *Non cupidum*: non turpilucrum. cupido facilē à iustitia abducit, & in negotiis circumuenit proximum. Gratian. *dist. 47. & x. ne cler. vel monachi secularibus se negotiis immisceant.*
25. *Domui suæ bene præpositi.* 13. *Suæ domui bene præpositum*: vt neque res suas prodigat, nec malis artibus augeat, domesticos in officio disciplinaque contineat, subditosque in omni castitate. *qui enim domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?*
26. *Non neophyti.* 14. *Non neophytum*: ne in superbiam elatus in iudiciū incidat diaboli. qui heri erat in theatro, hodie nō sedeat in Ecclesia: qui vesperi erat in Circo, manē nō ministret altari: qui dudū fuerat fautor histrionū, hodie non sit consecrator virginum. Gratian. *dist. 48.*
27. *Boni testimonij.* 15. *Qui testimonium habeat ab iis que foris sunt*: vt Christi bonus odor sit.
28. *Non bilingues.* 16. *Non bilinguem. Os bilingue Deus detestatur. Prou. 8. Susurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacē habentes. Ecclesiast. 28.*
29. *Habentes mysterium fidei.* 17. *Habentem mysterium fidei in conscientia pura*: adeoque probatum, & sine crimine repertum. *c. infamis 15. q. 15. c. nulli 3. q. 4. c. omnes 5. q. 1. c. presbyt. 2. q. 2.*
30. *Dei dispensatores.* 18. *Dei dispensatorem*: de quo Conc. Antioch. 12. q. 1 c. 23.
31. *Nō superbi.* 19. *Non superbum*: ne se extollat aduersus Scripturas, & Ecclesiasticos Canones, & noua intróducat præcepta. *c. hæc autem. dist. 30. ne cum austeritate imperet c. licet. dist. 45.*
20. *Non*

20. *Non iracundum*: adeoque omni sensu & iudicio mobilem. 32.
c. ira 11. q. 3. c. *velut*, 5. q. 1. & 5. q. 2. *Non iracundi.*
21. *Benignum erga bonos*: non delinquentes. *c. sed illuc. c. licet* 33.
 4. & 6. c. *syncera* distinct. 45. *Benigni.*
22. *Iustum*: non vitâ tantum, sed & iudicio. *Iustus Dominus*, & 34.
iustitiam dilexit. *Iusti.*
23. *Sanctum*: vitæ simul & Sacramenti sanctitate. *c. dom. 1. q.* 35.
morum nobilitate, & fidei puritate. c. nos qui c. non est c. multi, *Sancti.*
c. ante. distinct. 40.
24. *Continentem*; Gratian. late *dist. 31. 32. 33. 34. Trid. sess. 24.* 36.
c. 14. *Continentes.*
25. *Amplectentem eum*, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem. 37.
Fidelis Sermonis.
26. *Bonum Christi militem*: militiâ sanè spirituali, ut se suosque 38.
 aduersus diaboli infestas insidias cautè tueatur, non ut aduer- *Boni Christi*
 sus pyrâs excubet, diu noctuque arma corporalia tractet. *sti milites.*
c. reprehensibile 23. q. 8. sed eam curâ Magistris militum & Prin-
 cipibus relinquat. *c. ut pridem c. simpliciter, ibid.*
27. *Solicite curet se ipsum probabilem exhibere Deo*. nam cum ho- 39.
 noris augmento cura quoque sollicitudinis debet accrescere. *Solliciti co-*
c. rationis. dist. 100. *ram Deo.*
28. *Operarium inconfusibilem*: quem non vincat inanis pudor, 40.
 non erubescat Euangelium, Iudæis quidem scandalum, gen- *Operarij*
 tibus autem stultitiam. *Loquebar de testimoniis tuis in conspectu* *inconfusi-*
Regum, & non confundebam. *Psal. 118.* *biles.*
- Sanè reformatio Cleri ad hanc normam Apostolicam serid 41.
 est vrgenda, & ad veteres Canones. nulla gratior nouitas, quâ *Promptissi-*
 quæ vetustam habet auctoritatem. Nulla reformatio porro *ma refor-*
 faciliior, quàm ex delectu eorum, qui clero adseribuntur: si eo *matio ex*
 rum vitæ, & mores ad Apostolica præscripta exigatur. & maxi *cleri dele-*
 me in summo sacerdotio, atque Episcopatu; vnde fuit in reli *ctu.*
 quos viuendi norma. quare Episcopum indigne ordinatum, *inconfu-*
 & ordinantem Zozymus Papa deponit. *c. qui, dist. 59* alios ordi *bilis.*
 nantes indignos ordinandi potestate priuat Conc. Carthag. *inconfu-*
 IV. *c. ex penitentibus dist. 50* Quæ in delectu Episcopi, Prepositi, *bilis.*
 parochi, clerici exigantur passim; & à Concil. Trid. nos in *inconfu-*
Pontif. non. analysi tit. de Ordinand. contraximus Quarum re *bilis.*
 rum examen vt sanctum, ita & accuratum S. Carol. in *inconfu-*
Mediol. V. proposuit. *bilis.*
- Secundum reformationis subsidium est frequens Visitatio. 42.
 annuam exigunt antiqui Canones. *10. q. 1. c. 10.* per ipsos Epi *Frequentè*
 scopos, si valent: sin minus, per substitutos, pietate, & pru *Prælatorum*
 dentia *visitatione.*

dentia probabiles, c. 11. *ibid.* q. 2. c. 28. Trid. *sess.* 24. c. 3. *ses.* 14. c. 2. nec quicquam magis infregit Ecclesiæ mores, quàm visitationis omisso, & ab ea exemptio, &c. adeoque Trid. illam reducit sub cautione Apostolicæ delegationis hac salua, *ses.* 7. c. 8.

43. *Cuius quis scopus?* *ses.* 14. c. 9. Visitationū porrò scopū exactè commonstrat Trid. *ses.* 24. c. 3. & Decret. x. *de cens. & procurat. caus.* 10. q. 1. c. 4. Conc. Mediolan. IV. *sub. S. Carolo.*

44. *Et visitantis officium?* Sed & visitantem nihil remorari debet, quin actutum quæ emendatione indigent corrigantur. & clericorum quidem vitia seueriùs, quàm laicorum punienda sunt, quia positi sunt in signum, & peccatum eorum grauiorem ideo pœnam meretur. c. *qualis* 8. q. 1. c. *nolo* 12. q. 1. c. *precipue.* 11. q. 3. c. *Paul.* 2. q. 7. & *dist.* 93. c. *qui bona.* 17. q. 1. c. *quero* 6. q. 1. c. *nemo.* *dist.* 83.

45. *Clericorum excessus (supra quam laicorum) corrigere.* Adeoque & multa, quæ in laicis delicta non sunt, in clericis tamen vel illicita sunt, vel etiam puniuntur. vt in casibus, c. *obseruand.* 15. q. 2. c. *si quis propter* 1. q. 2. c. *nulli* 3. q. 1. c. *si quis. x. de vita & honest. cler.* c. *nulli.* 43. *dist.* c. *non liceat* & *seq.* *dist.* 44. c. *facerd.* *dist.* 37. c. *eccles.* *dist.* 35. c. *cler.* *dist.* 81. c. *episcop.* *dist.* 35. c. *diacon.* 12. q. 2. c. *si quis* 11. q. 1. c. *cler.* *dist.* 64. c. *negociatorem.* *dist.* 88. c. 1. 2. x. *de cler. venatore.*

Sanè minores excessus in clerico nō sunt omittendi, quamuis in laicis negligenterentur. qui eam perfectionem non profitentur, quam promiserunt ij, qui in sortē Domini adlecti sunt. non est sanitas, sed languor, vbi mali mores non corriguntur. c. *non putes* 23. q. 5. non corrigere malos, fouere est, & occidere c. *si quis Diacon.* *dist.* 50.

46. *Frequentes Synodi maximè ad reformationem faciunt.* Alterum reformationis subsidium consistit in Synodis diocesanis, prouincialibus, nationalibus, œcumenicis, quarum veteres Canones, & Trid. nuper summam voluerunt esse rationem. vbi in commune consulitur de via, modo & ratione, quæ clerus suo instituto, populus sinceræ pietati, & fidei; ecclesia suo nitore, & dignitati restituatur. nihil adeò potens, quam communis consultatio de Rep. capeffenda. & Prælati dum communia dcereta exequuntur, securiùs ipsi regunt, & faciliorem obedientiam inueniunt: si singularia sua feruidè promouent, philautiæ vitium facilè incurrunt, faciliùs multo illo arguuntur, difficiliùs paretur, & dum singuli pugnant, vniversi vincuntur, præualentque impetu, quæ non sunt damnata communiter. & vt naturâ causæ afflicte compatimur, fit vt patronos inueniat priuatim eos, qui eam in cœtu rogati damnaffent. Vnde etfi Canones Ecclesiarum Cathedralium Capitulis

tulis decisivum suffragium non concedant; vocari tamen ea iubent, eorumque nuntios ad tractatum & deliberationem admitti, maximè super illis quæ ipsa capitula contingere dignoscuntur. *c. ult. x. de his quæ fiunt à Prælat.*

Ad reformationem itidem morum conventus Capitulum celebrantur, & maximè quæ vocant Capitula disciplinæ, tum apud sæculares, tum apud regulares, in quibus de disciplina retinenda, restaurandaque agatur. & si quid contra eam commissum est, dignâ correctione vindicetur. De iis egregiè Conc. Colonienf. an. 1548. c. 12. Medialonenf. II. decret. 13. Colonienf. iterum 1549. c. 20. Moguntin. an. 1549. Mediolan. III.

Sed & maximè Capitulum Cathedralium rationem ad reformationem pertinere constat, atque Episcopos eorum consilio uti debere, in negociis suæ diocesis, religionis, atque morum. *tot. tit. x. de his quæ fiunt à Prælat. ubi c. 4. insigne monitum Alexandri III. dignum eo Pontifice. Novit tuæ discretionis prudentia, qualiter tu, & fratres tui unum corpus sitis, ita quod tu caput, & illi membra esse probantur. Vnde non licet te omisis membris aliorum consilio in Ecclesia tuâ negotiis uti. cum id non sit dubium & honestati tuæ, & sanctorum patrum institutionibus contraire.*

Hodie multis in locis fructus ille, qui ex communibus deliberationibus Episcoporum cum suo senatu, ab Ecclesia speratur, multum impeditur, dum quidam Episcopi ab eiusmodi communicatione alieni sunt, & aliorum consiliis (quod quidem Alexander non vetuit) utuntur, sed suorum omissis: quod vetuit. *cum id, inquit, non sit dubium & honestati tuæ & sanctorum patrum institutionibus contraire.* Fit iterum inde, ut dum Episcopi à Capitulis abstinent, his etiâ curæ sit, ut res suas sibi habeant, fimbriasque quisque suas dilatet; mox surrepat frigidum illud verbum *Meum, ac Tuum*; quicquid est malorum secum vehens; mox non de bonis tantum, sed de authoritate, de iurisdictionibus certamina. alter caput extollit, & contemnit membra; membra vicissim intumescunt: quod capiti debetur, non deferunt, & redit Aesopi fabula. Lites inde & populi scandala, eoque graviora quod sub religionis & pietatis specie sæpè peccatur. quæ quamvis maior apud maiores fuit, apud eos tamen sua cuique stetit authoritas, maiori religione in eam rem antiqui Canones conditi, quâ hodiernæ controuersia excitentur.

Denique ad reformationem instar Synodorum pertinent capitula conventusve parochorum in singulis districtibus; cum archipresbyteris suis de disciplina & moribus dispiciendum.

47.

Capitula
morum,
quæ vocant.

48.

Prælatorum
cum
Cathedralibus
deliberatio.

49.

Ex eius de-
fectu incō-
moda.

50.

Conventus
parochorum.

tium: minora per se emendando, ardua ad superiores referendo: quorum magna procul dubio est utilitas: maximè iis in locis, ubi Episcopales Synodii rare sunt. ut nimis hodie passim, tum languore, tum iniquitate temporum, vel secularium Magistratum, qui celebrandis Synodis nonnumquam impedimento sunt, contra quam Valentianus, cuius illud supra retulimus, *ubilibetum sit conueniant.* ut omittam Marcianum *in l. n. d. de Colleg. illis* coitiones religionis causa permittentem: & Epistolam Margaretae Regentis pro executione Conc. Trid. ad omnia Belgicae Concilia Regia scriptam, adeoque Synodatum conuentus, ab eo praescriptos permittentem: ita ut Conciliis mandet, ut si in iis negligentes fuerint ij, ad quos spectat, Rex admoneatur.

51. Hierarchici Ordinis obseruatio. Ad reformationem etiam quam maximè pertinet, ut Hierarchicus ordo, quod summum est mundi miraculum, omnibus modis manu teneatur, ut sua cuique dignitas constet, & ab inferioribus reuerenter agnoscatur: tum quatenus Ordo est Sacramentum, quod in primis commendat Trid. *sess. 23. c. 11.* tum quatenus officia instituta, & functiones in Ecclesia sunt ordinatae, ad illius cum potestate administrationem.

52. In quo primus Pontifex Romanus, cui assident Cardinales. In qua primum gradum Romanus Pontifex, successor Petri, vicarius Christi, obtinet, cuius lateribus assident tanquam senatores S. R. E. Cardinales. de quibus prudentissime statuit Basil. Conc. *sess. 23. sess. 27. decret. 2.* Lateran. *sess. 9.* Trid. *ses. 24. c. 1.* ad finem constit. Sixti V. *incipi. Postquam.* & alia in *Religiosa*

53. Proximi Patriarche. Secundum in ordine Hierarchico locum obtinent antiquitus Patriarchae, quorum in primitiua Ecclesia precella fuit auctoritas, ut primis oecumenicis Conciliis constat.

Primates. Primatum deinde locus est, Metropolitanarum, Archiepiscoporum, & Episcoporum: ceterum Archiepiscoporum & Metropolitanarum eadem fuisse videtur auctoritas, *9. q. 3.* quam alij illum huic, alij hunc illi praeferrant. Singuli autem Episcopi diocesim suam curant. Archiepiscopi & Metropolitanarum honore praecellunt, visitatione, & praedicatione, *9. q. 3. & 10. q. 1.* & synodorum conuocatione, quibus omnes suae provinciae interesse teneantur. Synodus Aurelianensis III. *c. 1.* Emeul. *rit. 1. c. 4. 5. 6.* Terraconensis *6. c. 13.* Braccaren. *II. & neg. 1. p. 9. q. 3.* c. *caus. 1. c. 1.* Vid. de omnibus Quarant. *in sum. de Archiep. auct. 1. c.*

54. Concil. Provinciarum. Concilia Provinciarum, quibus praesident Archiepiscopi, & Episcopi

Hierarchici Ordinis obseruatio.

In quo primus Pontifex Romanus, cui assident Cardinales.

Proximi Patriarche

Primates.

Archiepiscopi Metropolitanarum.

54.

Concil.

Episco-

Episco-

Episcoporum sanè officium ipsum nomen commendat; vt ^{54.}
speculentur atque despiciant, ne quid Ecclesia capiat detri- ^{Episcopi.}
menti: vt clerus, & populus in viam salutis dirigatur.

Chore-episcoporum etiam vsus antiquus fuit, in latis dio- ^{Choreepi-}
cesibus, vbi ipsi Episcopi non tædio rerum spiritualium, sed ^{copi.}
amplitudine locorum coacti eorum subsidio vtebantur. quo-
rum adeò quod fuerit officium constat ex canone Niceno ^{54.}
& deinde ^{58.} qui Episcopo Archidiaconum à dextra, Chore-
Episcopum à sinistra sociat, *quia hi, inquit, sunt tamquam duæ*
manus, & duæ alæ quibus Episcopus volat. vetatque ne cuiusuis
gradus alterius clericorū quisquam audeat sedere supra illos.

Dignitates deinde, & officia Præpositorum, Decanorum, ^{55.}
Primiceriorum, Oeconomorum, Vicariorum, aliaq; id genus ^{Dignitates.}
nomina, quorū officii singuli fere tituli in decretalibus scripti
sunt. & appositè statuit Conc. Colonienf. an. 1548. c. 9. Treui-
renf. an. 1548. pulchrè de omnibus Colonienf. c. 3. *Interpretetur*
quisque vocabulum suum, & curet esse quod dicitur, secundum veterem
Patrum institutionem, ac regulam, atque eo solo fecerint, vt omnium pio-
rum expectationi magna ex parte respondisse videantur. Non minima
reformationis pars erit, si clerum sibi commissum diligenter
curarint direxerintque, reliquūq; onus rectè executi fuerint.

Demum Parochorū delectus summum momentum ad re- ^{56.}
formationem adfert; ideoque Trid. *ses.* 24. c. 18. tam diligen- ^{Parochi.}
ter eorum electioni per concursum, vt optimi habeantur, stu- ^{Eorum de-}
det. In quam rem sanctè Lateranenf. Conc. *ses.* 11. Trid. rursus ^{lectus.}
ses. 25. c. 15. Mediolanenf. I. & IV. Colonienf. 1536. part. 8. Se-
nense c. 11. & 12. Augustanum an. 1548. c. 8. Mediolanenf. IV.
S. Caroli, cuius aurea verba huc inferre luberet, nisi pro insti-
tuto longiùs excurrerent.

Porrò si tales habeantur, quales Trid. desiderat, si totis ani-
mis in officium suum incumbant, vt idem Trid. locis mox ci-
tatis & aliis, Concilia iam dicta, veteres nouique Canones de-
siderant, Ecclesia sanè nouam breui faciem est habitura; si
verbo pariter doceant, & exemplo: si se ipsos officij admo-
neant, dum aliis prædicant: si vigilant super gregem suum:
sunt enim inferiori quidè gradu, sed in Episcopali sollicitudine
constituti. animas subditorum de manu eorū Deus requiret,
si quas negligentia perdidierint, vel exemplo.

Enimuerò quo magis idonei ad parochias se offerant, la- ^{57.}
borandum est Episcopis, aliisque ad quos pertinet, vt pastora- ^{Pastoratu}
tus quàm optimè sint dotati, tenues augeantur. Trid. *ses.* 14. ^{dotatio.}

c. 13.

- c. 13. f. 21. c. 5. f. 25. c. 12. & 13. f. 7. c. 7. c. 1. de *præb. in 6.* & diximus aliquid in *nou. Jur. Anal. de parochiis n. 10.* aliis nō curatis prouentuum gratiā nō vniantur. d. c. 13. f. 14. c. 9 & quæ cœnobiiis vniti sunt, deriuatis in illud prouentibus nō minuuntur. neq; enim Prælati per hos mensas suas, aut monasterij augere possunt. vt nuper non rectè in Capitulo Ordinis cuiusdā decretū dicitur.
58. *Nimis laborum diuisio.* Parochiæ vbi nimis sunt amplæ, vt vnus sacerdos non sufficiat, aut diuidendæ sunt, aut plures sacerdotes in partem solitudinis assumendi, vt populo quantum animarum cura exigit, satis sit cautum. *Trid. ses. 24. c. 4.*
59. *Vnitorum solutio.* Multo minimè beneficia curata in simplicia conuertantur, & olim conuersa visitentur, dotentur, atque aliàs si commodè factum non erit, quam primùm vacauerint, curam animarū recipiant, & in antiquum statū reuertantur: *Trid. ses. 25. c. 16.*
60. *Cleri ad veterem innocentiam reuocatio.* Reliqua est ad reformationē omnium aliorum beneficiariorum cura, quorum si vita atq; mores ad antiquam innocentiam reuocentur, credi non potest quantam trahet populi sequelā. Inter hos Canonici primum gradum dignitatis: & vocabulum significat olim habuisse primum gradum vitæ, ex pietatis regula institutæ. c. in omnibus 34. de consecrat. dist. 5. Conc. Rauennatē. an. 1286. Rubric. 5. aliud eiusdē loci 1317. Basiliens. ses. 21. *Trid. ses. 6. c. 4. ses. 24. c. 12. 13. ses. 22. c. 4. 3. f. 23. c. 1.* Moguntinum 1549. c. 72. *Trid. sess. 7. c. 2. 3. 4.* & etiamnum habebunt, si quæ his locis præscribuntur, obseruent, & si alij beneficiarij suis partibus c. his igitur. c. tales dist. 23. nō deerunt, merito & loco subpares erunt. si in sortem Domini electi, non nisi de eius hæreditate cogitent. quorum *status perfectionem & perfectionis statum* eximiis lineis pingit *Clericus Mansfeldij.*
61. *Canonici in eo primi.* Cleri sanè multitudinē non improbabat, quisquis officium cōsiderarit. famulatio sanè Christi specialiter adscripti sunt, in numeros relati, in sortē Domini vocati. quis indignetur Christum numerofo satellitio stipari? quis multos, quod nō omniū est, strictiorem vitæ disciplinam sponte assumere? sed neq; tot regnorum in Hispania Clerus æquat ciuitatē vnā, non itē Belgij totius, nec difformiter de aliis prouinciis. Tribus Leui, decimatertia erat, & totius populi Domini decimas capiebat. exactius Consenius l. 6. polit. c. 44. sed sancta est Clem. constitutio d. c. tales, dist. 23. *Tales ad ministeriū eligantur clerici, qui dignè possint Dominica Sacramenta tractare; melius enim est Domini sacerdoti paucos habere ministros, qui possint opus Dei dignè exercere, quàm multos inutiles, qui onus graue ordinatori adducant.*
62. *Omnes etiā alij fors Domini.*
63. *Boni potius quam multi sint.*

Quare

Quare nemini citò manum imponi iubet Apost. & rectè ad sacros ordines prohibet Trident. quempiã admitti, nisi qui ali-
cui Ecclesiæ sit adscriptus, in eaq; beneficiũ possideat: quamuis
idoneas alioquin habeat facultates. *ses. 21. c. 2.* beneficiis verò
singulis singulos possessores dari voluit. *ses. 7. c. 4. & 5. ses. 24.
c. 17.* summopere enim Ecclesiasticus ordo peruertitur, quan-
do vnus plurium officia occupat clericorum.

Sanè extra controuersiam est antiquitus insolens fuisse, vt
aliquis duabus Ecclesiis adscriberetur, & Conc. Salisburgenf. sub Greg. X. pluralitatem beneficiorũ generatim interdixit.
Innocent. III. *c. multa x. de præb. de dignitatibus*, persona-
tibus, & curatis beneficiis, voluit vt primum amitteretur per
adeptionẽ secundi, & secundũ per retentionẽ primi. Greg. IX.
inhabilitatem ad superiores dignitates addidit, *c. dudum x. de
elect.* vbi Archidiaconum plurium retentorẽ Episcopũ electũ
non admisit. & Trid. *d. c. 7.* sufficiens habenti aliud dari non
permisit, nisi cum dimissione primi. Canonicatus porrò plures
incompatibiles sunt, non ob dictum *c. 4. & d. c. de multa.* vt di-
ximus in *Iur. nou. Anal. de cler. non resid. n. 11.* sed ratione resi-
dentia, quã Trid. exigit in illis omnibus *ses. 24. c. 12.* cum in al-
tero tantũ loco residere quis possit. sed hoc decretũ in pagani-
cis & minorũ oppidorũ Ecclesiis cõsuetudo nondũ passim rece-
pit, sed more aliorũ simpliciorũ beneficiorũ nõ nullibi habentur.

Multitudo profectò clericorũ maior, & decenter ali posset,
si quisque pro suo statu vno beneficio contentus, vno officio
bene fungeretur: cupiditati non succumberet, cui nihil neces-
sarium deest. *quod satis est cui contingit, nihil amplius optet.* sed nu-
merantur tituli, vt nomina dignitatum, ab iis, qui nõ tot radiis
splendescunt, quot documẽta recitãtur damnatæ cupiditatis.

Ad extremũ succedunt diuersorum ordinũ institutorumq;
religiosi. quorum in Ecclesia atq; Rep. ingens est utilitas, ma-
ximè eorum, quorum instituta ad populi instructionem diri-
guntur; iuuentutem docendo, Catechismũ, verbum Dei præ-
dicando. sed & eorum qui meditationi atque orationi se dede-
runt, non est ratio contemnenda: qui non tantũ exemplo in-
culpatæ vitæ populo profunt, sed & puris precibus Deum
placando, eius benignitatẽ in tutelã Reip. prouocant. Israëli-
tæ pugnabant, vincebantque, si Moyses orabat, manusque ex-
tendebat: cedebant, si ille remittebat. *Ipsa*, inquit Iustin. *Nou.
133.* *solitaria vita atque in ea contemplatio suapte naturã animas ad
Deum adducit, neque iis tantũ, qui eam colunt, commodat, sed etiam
omnibus aliis puritate suã, & apud Deum interpellatione.*

Varia

68. Variè eam illustrant. Varia sanè Monachorum instituta, vario habitu, vario pietatis cultu, mirè sanctam Ecclesiam illustrant, in vestitu deaurato circumdatam varietate. neque infimum locum obtinent virginum cœtus. S. Cyprianus *de habitu virginum*: *Iam refertus est orbis, impletus est mundus eorum, qui capere continentiam possunt, more spadonum viuentes, castrati ob regnum Dei.*

69. Summa omnium reformatio reuocatio ad primum institutum. Horum omnium summa reformatio est, reuocatio ad primæuam regularum obseruantiam. & eorum quæ de regularibus tradidit Conc. Trid. *ses. 25. S. Congregatio regularum 12. Iul. 1592. & an. 1625. & Clem. VIII. 19. Martij 1603. super recept. nouit.* aliaque apud Quarant. Piascetium, &c. sed & S. Borromæum *in I. & IV. Synodo Mediolanens.*

70. Omnium preces magis inuadit Remp. quam aliorum grauet mendicitas. Horum preces, religionis exercitia, labores tantum sanè Ecclesiæ & Reip. conferunt; vt nec meritò aliorum mendicitas tamquam Reip. grauis; aliorum magnæ opes, tamquam quæ ab otiosis consumantur, redargui possint. quæ vtraque aueruncatur *Consen. lib. 6. polit. c. 42. 43. 44. quin imò ibid. quàm Reip. in omnem necessitatem expediat, magnas opes penes*

71. Et opes penes aliquos esse in omnem causam interest. Ecclesiam esse demonstrat. id tantum Deo & Prælati commendandum est, vt prouideatur ne opes istæ, pauperum patrimonia, in luxum conuertantur, sed in causam à fundatoribus destinatam.

72. In regulis cauendum ne per exemptionem disciplina enervetur. In Ordinibus per exemptiones plerisque concessas labefactatus est ordo Hierarchicus, & Ecclesiæ disciplina. Trid. *ses. 24. c. 11.* qua de re aliquid diximus *in Iur. Pontif. nou. Anal. tit. de priuil. & quo ad seculares quidem aut regulares extra monasteriũ degentes obtineri potuit, vt derogaretur satis per Trid. d. c. 11. & ses. 6. c. 3.* vt si deliquerint, ab Ordinario corrigantur; quo ad regulares verò in monasterio degentes, diuersi Pontifices & Concilia, vt diximus *d. tit. de priuil.* casus quosdam fecerunt, quibus exemptiones non suffragentur. & maximè Gregorius XV. sed nemo hæctenus misit securim ad radicem. Morborum periculosa curatio aliquando omittenda, leuioribus interim medicamentis, progressum mali sistendo. Interim igitur Prælati Ecclesiæ auctoritate, vbi possunt, monendo, rogando, obsecrando, vbi non aliter possunt, allaborent; vt disciplina regularis pristino vigori restituatur, & tot conuentus conceptæ à fundatoribus expectationi, & Imperato Ecclesiæ fini non desint: sed omnes in vtilitatem publicam, quæ orando, quæ prædicando, quæ aliarum regularum instituta exequendo, conspirent, & collaborent.

Illud

Illud porrò ad fontem & scaturiginem omnis reformatio-
 nis maximè spectat, vt populi Principes tam Ecclesiastici, ^{Summa re-}
 quàm seculares, magistratus tã spirituales, quàm politici gra- ^{formatio}
 datim omnes suis quique virtute præeant. inde enim, quod de ^{exempla}
 Vespasiano Tacit. 3. *æmulandi amor validior, quàm pœna ex legi-* ^{superiorū.}
bus, ac metus. nam rectè Liuius lib. 5. *Multitudo semper fere Regenti*
est similis. vt idem Tacit. lib. 18. *principatum tangens Vitellij:*
Legati, tribuniq̃ue ex moribus Imperatorum seueritatem æmulantur,
vel tempestiuus conuiuus gaudent. Cùm olim Consules propter
 Annibalis bellū edixissent, vt priuati ex censu ordinibusq̃ue,
 sicut antea remiges darent, cum stipendio, cibariisq̃ue, atque
 ob id magnus fremitus, atque indignatio orta esset, vt sedi-
 tioni Dux tantūm deesset: Consul alter Patribus suasit, vt se-
 natores, equitesq̃ue singuli pro virili Rempublic. iuuarent,
 vt nullo antè senatus-consulto factò voluntaria collatio, &
 certamen adiuuandæ Reip. excitaret ad æmulandum animos
 omnium. In quæ tanto animo consensum, tantumq̃ue auri &
 argenti collatum fuit, narrante Liuius lib. 26. *vt nec triumviri*
accipiendo, nec scribæ referendo sufficerent. ita sine edicto, sine co-
hortatione Magistratus nec remige in supplementum, nec stipendio
Respubl. eguit.

Populi ergo reformatio, vt corpus vmbra, sequetur facilè ^{74.}
 reformationem cleri. *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus* ^{Populi re-}
tuum lucidum erit. Matth. 6. & nihilominus ad laborandū est, vt ^{formatio.}
 infantia atque iuuentus congruè instruat in disciplinis si-
 mul & pietate, necubi desint scholæ, & accurata catechisa-
 tio; maior ætas piis atque frequentibus concionibus imbua-
 tur, vt quasi sponte suâ virtutum semitam ducurrat: & si quâ
 deuiauerit, quâ monendo, quâ hortando, quâ increpando ad
 rectum iter manu ducatur: & si forsan refragetur, seueriori
 disciplinâ coërceatur.

Sed rursus facillima methodus hæc obtinendi, si ad ma-
 gistratus assumantur optimi, si honores virtutibus deferantur:
 si id agatur ne honoribus donati cespitare incipiant, sed
 in melius mutantur: saltem ne degenerent: ius dicant iustè,
 politiam administrent prudenter, Imperij, potestatisq̃ue ne-
 gotia ad criminum vindictam infractè, sine imminutione, sine
 diuersione nerui res militares ad defensionē Reipublicæ ani-
 mosè, cetera summi arbitrij negotia ita meditentur, ac dirigan-
 t circūspectè, & quadrato agmine incedentes nihil quod

S

ordines

ordines turbare possit, chaos, confusionemque in Rempubli-
cam immittere, timere debeant: firmi consistent in iusta
directione, vt polus arcticus & antarcticus: alioquin reliqua-
rum omnium stellarum ordines oportet vt confundantur.

Tum porrò si quis magistratuum extra zodiacum suum
deflexerit, præsto mox sit syndicatio; adeoque superiorum in
inferiores continua inspectio, & cura, ne, qui duces viæ dele-
cti sunt si aberrauerint; reliquos inducant in nullâ arte extri-
cabiles postmodum labyrinthos.

Itaque etiam in omni ciuili gubernatione in id incumben-
dum est, vt qui ad gubernacula admouentur, omnibus vir-
tutibus sint præditi: ab iisdemque in administratione ne quâ
desciscant Ita spondeo fieri non posse, quin & populi digna
reformatio comitetur.

C A P V T V I.

De Quiete Publica.

1.
*Qui-
es pu-
blica cu-
randa.*

Proxima reformationem consequitur quies publica,
quæ per prouincias, atque ciuitates omni modo cu-
randa est. adeoque mandatis Principum continetur,
vt curet is, qui prouinciæ præest, malis hominibus prouin-
ciam purgare. nec distinguitur vnde sint. *l. 3. de offic. Præsid.*
Quin etiam propter vtilitatem publicam, atque tranquil-
litatem tam iuris communis ratio, quàm vsus recepit; vt
vbicumque reperiuntur criminum rei, ibi prehendi, accusa-
ri, & condemnari possint. *l. 1. C. vbi de crim. agi oportet*, quan-
quam remitti solent, postulantis Magistratibus, eò loci,
vbi delictum est commissum, vt ibi puniantur ad exemplum,
terroremque aliorum *l. solent. D. de custod. & exhib. reor. Nou. vt
nulli Iud. 1. 3. 4. §. si verò. Auth. si verò C. ad l. Iul. de Adult. sed &
qui crimini obnoxium in suo prædio detinet, si non offerat
eum, vel tradat, acriter punitur. l. 2. C. de his qui latrones. Quin
& constitutio Frederici l. 2. feud. tit. de pace tenend. & eius violat.
§. si iudex; domino castri, quò pacis violator fugerit, iubet
eum Iudici sistere, & domo suâ excludere, ac saltem bona
eius mobilia exhibere, operamque ad eum apprehendendum
dare.*

Et